

Õiguskantsler

Viktor Rauam
vallavanem
Lüganuse Vallavalitsus
kantselei@lyganuse.ee

Teie 07.10.2015 nr 18-6.1/1484-1 l

Meie 25.11.2015 nr 7-8/151047/1505260

Pöördumiste menetlemine

Lugupeetud vallavanem

Õiguskantsler uuris Lüganuse Vallavalitsuse tegevust isikute pöördumiste menetlemisel 2014. aastal ja 2015. aasta esimesel poolaastal.

Hindamaks vallavalitsuse tegevuse õiguspärasust isikute pöördumiste menetlemisel, paluti vallavalitsuselt teavet ja selgitusi isikute pöördumiste menetlemise kohta.¹ Samuti paluti vallavalitsusel edastada valikuliselt isikute pöördumisi ja vallavalitsuse vastuskirju, mis puudutasid kohaliku omavalitsuse pädevust ja ülesandeid.

Tutvunud Lüganuse Vallavalitsuselt laekunud teabe ja selgitustega ning analüüsinud õiguslikku regulatsiooni, leian, et **üldjuhul on vallavalitsus isikute pöördumiste menetlemisel järginud põhiõiguste ja –vabaduste tagamise põhimõtet ning hea halduse tava.**²

Samas selgus, et vallavalitsus on teavitanud isikut sotsiaaltoetuse taotluse rahuldamata jätmisest teatisega.³ Teatises selgitati taotluse rahuldamata jätmise põhjuseid ja sellele ei olnud lisatud kohaliku omavalitsuse haldusakti, millega keelduti toetust määramast. Samuti olid sotsiaalhoolekandevaldkonnas haldusaktides ebakorrektsed vaidlustamisviited.⁴ Nii ei sisaldanud vaidlustamisviited maavanemale vaide esitamise võimalust. Seetõttu soovitatakse vallavalitsusel edaspidiselt

- järgida sotsiaaltoetuste ning ka sotsiaalteenuste avalduste puhul haldusakti andmisel vormi- ja menetlusnõudeid (sh teha haldusakt isikule ka korrektselt teatavaks);
- haldusakti andmisel märkida korrektne vaidlustamisviide (sh viidata kohasele vaideorganile).

Palun võimalusel anda 30 päeva jooksul teada, kas ja kuidas on soovitusi täidetud.

¹ Õiguskantsleri Kantselei 07.09.2015 [teabe nõudmisele](#) nr 7-8/151047/1503829 vastas vallavalitsus 07.10.2015 kirjaga nr 18-6.1/1484-1.

² Käesoleva menetluse eesmärgiks ei olnud kontrollida Lüganuse Vallavolikogu tegevust (sh vaiete menetlemisel).

³ B. T. 12.04.2014 taotlus vajaduspõhise peretoetuse saamiseks ja vallavalitsuse 19.06.2014 teatis.

⁴ Sotsiaaltoetuse määramist puudutavates vallavalitsuse korraldustes märgitud, et „Käesoleva korralduse peale võib esitada Lüganuse Vallavalitsusele vaide haldusmenetluse seaduses sätestatud korras 30 päeva jooksul arvates korraldusest teadasaamise päevast või esitada kaebuse Tartu Halduskohtule, Jõhvi kohtumajas Kooli tn 2a, 41532 Jõhvis, halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul arvates korralduse jõustumisest.“

Järgnevalt on selgitatud eeltoodud soovitude põhjuseid.

Sotsiaalteenuse, sotsiaaltoetuse, vältimatu sotsiaalabi või muu abi andmist reguleerib eriseadusena [sotsiaalhoolekande seadus](#) (SHS). Vastavalt SHS § 1 lõikele 2 kohaldatakse sotsiaalhoolekande seaduses ette nähtud haldusmenetlusele [haldusmenetluse seaduse](#) (HMS) sätteid, arvestades sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud erisusi.

Kohaliku omavalitsuse otsustus sotsiaalteenuse, sotsiaaltoetuse, vältimatu sotsiaalabi või muu abi andmise või sellest keeldumise kohta kujutab endast haldusakti HMS § 51 lõike 1 tähenduses.⁵ Haldusakt on õiguspärane, kui ta on antud pädeva haldusorgani poolt andmise hetkel kehtiva õiguse alusel ja sellega kooskõlas, proportsionaalne, kaalutlusvigadeta ning vastab vorminõuetele (HMS § 54).

Sotsiaalteenuse, sotsiaaltoetuse, vältimatu sotsiaalabi või muu abi andmisest keeldumise otsus tuleb isikule teatavaks teha kirjalikus vormis (SHS § 34 lg 2). Ka HMS § 55 lõige 2 sätestab nõude, et haldusakt antakse üldjuhul kirjalikus vormis. HMS § 55 lõike 4 järgi märgitakse kirjalikus haldusaktis selle andnud haldusorgani nimetus, haldusorgani juhi või tema volitatud isiku nimi ja allkiri, haldusakti väljaandmise aeg ning muud õigusaktiga ettenähtud andmed.

Sotsiaalteenuse, sotsiaaltoetuse, vältimatu sotsiaalabi või muu abi andmisest keeldumise otsus peab olema põhjendatud ning tuginema seadustele ja muudele õigusaktidele (SHS § 33 lg 2).⁶ Põhjendused tuleb esitada haldusaktis endas või menetlusosalisele kättesaadavas dokumendis, millele on haldusaktis viidatud. HMS § 56 lõike 2 järgi tuleb haldusakti põhjendustes märkida haldusakti andmise faktiline ja õiguslik alus.⁷

Haldusakt peab sisaldama viidet haldusakti vaidlustamise võimaluste, koha, tähtaja ja korra kohta (HMS § 57 lg 1). Vaidlustamisviite haldusaktis märkimine on üks haldusmenetluse üldpõhimõtetest, aga ka põhiseaduse §-st 15 tulenev nõue.⁸ Sotsiaalteenuste ja -toetuste valdkonnas tehtavate otsustuste vaidlustamisviide peab sisaldama maavanemale vaide esitamise võimalust (SHS § 33 lg 3).⁹ Samuti võib isik esitada kaebuse haldusakti tühistamiseks halduskohtule 30 päeva jooksul haldusakti teatavaks tegemisest arvates (HKMS § 46 lõige 1) halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.¹⁰

⁵ Vt ka HMS § 43 lg 2 esimene lause: „Kui taotletud haldusakt otsustatakse jätta andmata, antakse selle kohta haldusakt.“

⁶ Vt ka HMS § 56 lg 1.

⁷ Kui haldusakti adressaat ei tea, millised olid haldusakti andmise põhjused selle andmise hetkel, siis ei ole tal võimalik efektiivselt ja argumenteeritult vaidlustada haldusakti andmise asjaolusid. Isik mõistab haldusakti õigusliku ja faktilise aluse kaudu, miks selline haldusakt tema suhtes anti. – RKHKo 05.11.2008, nr [3-3-1-49-08](#), p 11.

⁸ RKHKm 09.05.2007, nr [3-3-1-23-07](#), p 13.

⁹ Käesoleval ajal on õiguskantsleri menetluses HMS-i ja SHS § 33 lõike 3 koostoimes tõlgendamise küsimus (kohaliku omavalitsuse ja maavanema rollid vaidemenetluses). Oma seisukohad on seni edastanud [Tallinna Linnavalitsus](#), [Justiitsministeerium](#), [Siseministeerium](#) ja [Sotsiaalministeerium](#). Samuti on [õiguskantsler](#) pöördunud Riigikogu sotsiaalkomisjoni poole seoses sotsiaalhoolekande seaduse eelnõus kavandatava vaidemenetluse regulatsiooniga.

¹⁰ Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 31 lõike 5 järgi jõustub valitsuse korraldus teatavakstegemisest, kui korralduses eneses ei sätestata hilisemat tähtpäeva. Samas kasutatakse halduskohtumenetluse seadustikus terminit „haldusakti teatavakstegemine“, mitte „haldusakti jõustumine“ nagu Lüganuse valla sotsiaalhoolekandekandlastes haldusaktides.

Haldusakti andmise menetlus lõpeb haldusakti teatavakstegemisega (HMS § 43 lg 1 p 1). Haldusakt tehakse teatavaks kättetoimetamise teel või vabas vormis (HMS § 62). Haldusmenetluse seadus näeb haldusakti adressaadile kättetoimetamise kohustusliku haldusakti teatavakstegemise viisina ette nende aktide puhul, mis on adressaadi jaoks negatiivse toimega (HMS § 62 lõiked 2 ja 5). Kättetoimetamise all peetakse silmas haldusakti originaali või ametlikult kinnitatud koopia isiklikku üleandmist või tähtkirjaga saatmist (vt HMS §-d 25-32). Nii tuleb haldusakt, millega jäetakse sotsiaalteenuse, sotsiaaltoetuse, vältimatu sotsiaalabi ja muu abi andmise taotlus täielikult või osaliselt rahuldamata, teha isikule teatavaks kättetoimetamise teel.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise